

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	977
Land:	Irak
Kilde:	Migrationsverket
Titel:	Rättsligt ställningstagande angående situationen i Irak
Udgivet:	15. november 2016
Optaget på baggrundsmaterialet:	24. november 2016

2016-11-15

I detta styrdokument finns hänvisningar av relevans för lag (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige (den tidsbegränsade lagen).

Rättsligt ställningstagande

angående

situationen i Irak

Sammanfattning

Med anledning av det osäkra och föränderliga säkerhetsläget i Irak, finns det skäl att iaktta en generell försiktighet vid prövning av skyddsbehov enligt 4 kap. utlänningslagen (2005:716). Detta gäller särskilt vid bedömning av myndighetsskydd och internflykt.

Migrationsverket har först att pröva om den sökande är flykting. En individuell framåtsyftande bedömning av de anförda skyddsskälerna måste göras enligt 4 kap. 1 § utlänningslagen. Vid bedömningen av en sökandes individuella skyddsskäl ska särskilt beaktas om den sökande tillhör en utsatt grupp.

I provinsen Nineva samt i delar av provinserna Kirkuk och Anbar är den rådande situationen så allvarlig att alla och envar bedöms vara utsatt för risk för behandling i strid med artikel 3 i Europakonventionen¹ och artikel 15 b i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet².

¹ Europeiska konventionen från den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (omarbetning).

Kriterierna för alternativt skyddsbehov enligt 4 kap. 2 § första stycket 1 första ledet utlänningslagen är därmed uppfyllda.

I provinserna Kirkuk, Anbar, Salah al-Din, Diyala och Bagdad är kriterierna för inre väpnad konflikt enligt 4 kap. 2 § första stycket 1 andra ledet utlänningslagen uppfyllda.

Säkerhetsläget i och mellan dessa provinser varierar kraftigt. Förutom i de delar av provinsen Kirkuk och Anbar där situationen i sig är tillräcklig för alternativt skyddsbehov, måste en individuell bedömning göras i enlighet med Elgafajidomen.³

I de södra provinserna - Babil, Kerbala, Najaf, al-Muthanna, Thi Qar, Maysan, al-Qadisiyya, Wasit och Basra – får det anses råda andra svåra motsättningar enligt 4 kap. 2 a § första stycket 1 andra ledet utlänningslagen. Även i och mellan dessa provinser varierar säkerhetsläget kraftigt.

I Kurdistan region of Iraq (KRI) råder varken väpnad konflikt eller andra svåra motsättningar.

I Irak, utom KRI, saknas ett godtagbart myndighetsskydd om den sökande tillhör en utsatt grupp. I övriga fall kan det vid en individuell bedömning vara möjligt att hänvisa en sökande till ett myndighetsskydd i Irak. I KRI finns det som utgångspunkt ett godtagbart myndighetsskydd.

För en sökande som är i behov av skydd gentemot sin hemort kan det bli aktuellt att hänvisa till ett internt flyktalternativ. Möjligheterna att bosätta sig i en annan provins kan dock ändras över tid för olika grupper, mot bakgrund av det föränderliga säkerhetsläget. Rekommendationerna gällande internflykt i detta rättsliga ställningstagande måste därför tillämpas i ljuset av den landinformation som är aktuell och relevant vid beslutstillfället.

Frågan om uteslutande från att anses som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 b-c §§ utlänningslagen ska beaktas i varje enskilt ärende.

1. Bakgrund

Rättschefen tog senast ställning till säkerhetssituationen i Irak den 20 oktober 2014.

Migrationsverket genomförde tillsammans med norska Landinfo en utredningsresa till Irak i mars 2016.

³ EU-domstolens dom den 17 februari 2009 i målet Elgafaji, C-465-07 (stora avdelningen), 2009-02-17 (Lifos 29964).

I detta ställningstagande görs en ny bedömning av säkerhetsläget i landet mot bakgrund av aktuell och relevant landinformation.

2. Rättslig bedömning

2.1. Flyktingskap; särskilt utsatta grupper

Utöver annan refererad landinformation, är det [Lifos Temarapport, Irak: säkerhetsläget - första halvåret 2016](#) (lifos 37795) som ligger till grund för bedömningen.

Migrationsverket ska först pröva om den sökande är att betrakta som flykting vid en individuell bedömning utifrån bestämmelsen i 4 kap. 1 § utlänningslagen.

Vid en sådan prövning blir det särskilt viktigt att beakta om den sökande tillhör en utsatt grupp. En tillhörighet till en utsatt grupp får betydelse vid prövningen på det sättet att de individuella skälen inte behöver vara lika starka som i normalfallet för att den sökande ska ha gjort sannolikt att han eller hon är i behov av skydd. Den utsatthet som föreligger på grund av grupptillhörigheten kan alltså göra det lättare för den sökande att uppfylla sin bevisbörda.⁴

I Irak varierar situationen för personer tillhörande minoritetsgrupper och utsatta grupper. Det allmänna säkerhetsläget påverkar och utsattheten beror också på vilken aktör som har kontrollen i provinsen eller området där den berörda personen bor. Här följer en redogörelse för en del kategorier sökande som kan anses särskilt utsatta. Redogörelsen ska inte betraktas som uttömmande.

Allvarliga övergrepp fortsätter att begås särskilt i de områden som kontrolleras av den s.k. islamiska staten (IS). Personer som inte rättat sig efter gruppens regler kan riskera förföljelse vid ett återvändande till dessa områden om IS finns kvar där. Shabaker och shiitiska turkmener och araber har också trakasserats och dödats av IS. Rapporteringen om övergrepp mot yezidier fortsätter.

Cirka 200 000 kristna har fördrivits från Ninevaprovidinsen. Även i Bagdad har kristna drabbats av det ökade våldet. Liksom sunnimuslimer riskerar kristna i Bagdad att utsättas för kidnappning och utpressning från shiamiliser och kriminella.

Sunni- och shiamuslimer har utsatts för våld från alla sidor av konflikten, och oftast i områden där de funnits i minoritet. I Bagdad stad kan shiamuslimer bli offer för bombattacker på offentliga platser, medan sunnimuslimer har bortförts och torterats och i vissa fall avrättats.

⁴ RCI 11/2009, Rättschefens rättsliga ställningstagande angående flykting och skyddsbedömningsbedömningar rörande sökande som tillhör särskilt utsatta grupper.

I det shiadominerade Basra finns rapporter om att sunnimuslimer utsätts för angrepp och trakasserier.⁵ Misstron mot sunnimuslimer, särskilt internflyktingarna, är stor då de misstänks för kopplingar till IS.

Endast cirka femtusen palestinier finns kvar i landet. Deras situation är svår och fattigdomen är utbredd. De fåtal personer tillhörande denna grupp som finns kvar i landet bor i huvudsak i Bagdad stad.⁶ Mandéerna är också en grupp som är särskilt utsatt.

Kvinnors situation är fortsatt svår i Irak, även om blygsamma förbättringar kan märkas i vissa avseenden. Dock är utsattheten mycket stor för kvinnor som saknar manligt nätverk.⁷ Kvinnor från IS-kontrollerat territorium löper också stora risker. Barnäktenskapen i landet ökar. Ökningen tycks bero på fattigdom och att man låter flickor gifta sig tidigare för att ”skydda” dem från att utsättas för övergrepp från IS. För barn i allmänhet har konflikten i landet medfört en svår humanitär situation. Det noteras en ökad förekomst av barnarbete och en ökad rekrytering av barn att delta i strider.

Journalister är en grupp som riskerar övergrepp från myndigheternas sida.⁸

Vid den individuella bedömningen av en sökandes skyddsbehov finns det inget krav på att den sökande gör sannolikt att han eller hon tidigare har råkat ut för skyddsgrundande behandling, men detta kan vara en indikation på att fortsatt risk föreligger.⁹ Det ska göras en framåtsyftande riskbedömning av den sökandes situation. Då kan den sökandes grupptillhörighet och gruppens utsatthet vid ett återvändande få avgörande betydelse. Relevant och aktuell landinformation måste beaktas i det enskilda fallet.

2.2. Alternativt skyddsbehov

Om den sökande inte bedöms vara flykting ska Migrationsverket därefter pröva om sökanden är alternativt skyddsbehövande i enlighet med bestämmelsen i 4 kap. 2 § första stycket 1 första ledet utlänningslagen. Bestämmelsen motsvaras av artikel 15 b i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet samt artikel 3 i Europakonventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna. En individuell prövning ska göras. Vid bedömningen av en sökandes anförda skyddsbehov ska hänsyn tas till de risker som kan uppstå för en person med anledning av säkerhetssituationen i landet.

⁵ Lifos 38106, Norge. Landinfo, Irak: Situationen för sunnimuslimer i Basra, 2016-09-12.

⁶ Se även Lifos 35734, Migrationsverket, temarapport: Palestinier i Bagdad, 2015-09-18.

⁷ Lifos 36927, Migrationsverket, Temarapport: Irak – Säkerhetsläget från slutet av 2014 till början av 2016 (version 2.0.), s. 23-25.

⁸ Lifos 37636, Norge. Landinfo, Irak: Situationen för arabiske internt fordrevne sunnimuslimer i Bagdad, 28 juni 2016.

⁹ Prop. 2009/10:31 s. 101, MIG 2014:20 och RCI 11/2009.

Bland annat sådana omständigheter som tagits upp under avsnitt 2.1, men som i det enskilda ärendet inte bedömts medföra flyktingskap, utgör omständigheter som skulle kunna ligga till grund för alternativt skyddsbehov vid en individuell prövning.

Det allmänna säkerhetsläget i sig i ett land eller i en del av landet kan i undantagsfall innebära att det finns en individuell risk för en person vid ett återvändande bara genom att vistas i det berörda området. Risken för att drabbas av det generella våldet finns då för alla som återvänder.¹⁰

2.3. Säkerhetsläget

Utöver annan refererad landinformation, är det [Lifos Temarapport, Irak: säkerhetsläget - första halvåret 2016](#) (lifos 37795) som ligger till grund för bedömningen.

För uppdaterad information om säkerhetsläget och territoriell kontroll i Irak, se Institute for the Study of War (ISW): Iraq Updates och ISIS Sanctuary Map.¹¹

Det pågår en väpnad konflikt i utlänningslagens mening i delar av Irak.¹² Konflikten involverar i huvudsak regeringsstyrkor, med stöd av shiamiliser (Popular mobilization units, PMU) eller Peshmerga, och IS. Konfliktnivån varierar kraftigt i olika delar av landet. IS har förlorat närmare hälften av det territorium man tidigare erövrat i Irak. Detta har medfört en intensifierad våg av bombattacker mot framförallt shiadominerade statsdelar i Bagdad stad, men även mot mål i andra provinser, som Salah al-Din.¹³ IS förlust av territorium har således lett till att dess krigföring i vissa delar av Irak har förändrats.

Konfliktnivån är särskilt hög i provinsen Nineva. Där förekommer det regelbundet regelrätta strider. I provinsen Kirkuk är konfliktnivån också hög. IS har fortsatt betydande territoriell kontroll i båda provinserna. I provinsen Anbar kontrollerar gruppen endast en del mindre områden och därmed har konfliktnivån minskat. I provinserna Bagdad och Diyala är konfliktnivån också lägre än i Nineva och Kirkuk. IS har ingen territoriell kontroll där, varför dess krigföring också ser annorlunda ut. Krigföringen karaktäriseras av välplanerade och välkoordinerade bombattacker mot både militära och civila, främst shiamuslimska mål. Detta resulterar i vedergällningsattacker mot sunnimuslimska mål.

¹⁰ Europadomstolen, Sufi och Elmi mot Storbritannien (Applications nos. 8319/07 och 11449/07 [Lifos 29693]) och SR 30/2016, Rättsligt ställningstagande angående skyddsbedömningen vid väpnad konflikt och gränsdragningen mot bestämmelsen om andra svåra motsättningar.

¹¹ Länkar finns på Lifos fokusland Irak under rubrik "Lägesuppdatering".

¹² EU-domstolens dom den 30 januari 2014 i mål C-285/12 (Diakité mot Commissaires général aux réfugiés et aux apatrides), 2014-01-30 (Lifos 32124).

¹³ ISW. ISIS Sanctuary map, 2016-10-17 (Lifos fokusland Irak).

I de södra provinserna pågår knappast någon väpnad konfrontation överhuvudtaget, möjligen med undantag av provinsen Babil. I KRI får säkerhetsläget, trots ett fåtal rapporterade incidenter, betecknas som stabilt.

Vid bedömning av det individuella skyddsbehovet måste det beaktas att säkerhetsläget i delar av landet kan medföra att en färdväg till den sökandes hemort inte är säker.¹⁴

2.3.1. Nineva

Provinsen Nineva har fortsatt präglats av direkta stridigheter mellan IS och Iraks säkerhetsstyrkor. IS har territoriell kontroll över betydande delar av provinsen. Då den irakiska armén under året framförallt fokuserat på offensiver mot bland annat Ramadi och Fallujah i Anbar, har man i Nineva mest bedrivit försvars- och fördröjningsstrid under första halvan av 2016. Väpnade attacker och konfrontationer har ändå skett med regelbundenhet, vilka har resulterat i en relativt stor mängd dödsoffer och genererat en stor mängd internflyktingar.

Den 17 oktober 2016 inledde den irakiska militären med stöd av bland annat Peshmerga en offensiv för att återta Mosul i Nineva från IS. Bedömningen är att operationen kan komma att bli långvarig och att civila kommer att drabbas hårt. Antalet internflyktingar i Nineva och eventuellt i angränsande provinser kan komma att öka dramatiskt.

Situationen i de områden i Nineva som kontrolleras av IS är mycket svår. Personer som vägrar underställa sig IS eller vägrar delta i strid på IS sida kidnappas och dödas. Kvinnor riskerar att avrättas om de vägrar att underkasta sig IS sexslavhandel. I nuvarande strider används civilbefolkningen som mänskliga sköldar och gisslan.¹⁵

I Nineva får det anses råda en inre väpnad konflikt i utlänningslagens mening. Våldet är av sådan intensitet att alla och envar riskerar att drabbas av det urskillningslösa våldet. Den mycket stora utsatthet som föreligger för människor som bor i områden där IS har kontroll gör situationen för civilbefolkningen i provinsen än svårare. Även om säkerhetsläget skiftar samt att utsattheten för en person kan vara olika beroende på vem som har territoriell kontroll, präglas ändå situationen i hela provinsen av en stor instabilitet och osäkerhet. Bedömningen är därför att i huvudsak alla och envar som återvänder till Nineva löper en individuell risk att utsättas för sådan behandling som anges i artikel 3 Europakonventionen och artikel 15 b i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet. Kriterierna för alternativt skyddsbehov enligt 4 kap. 2 § första stycket 1 första ledet utlänningslagen är därför uppfyllda.

¹⁴ SR 29/2016, Rättsligt ställningstagande angående bedömning av säker resväg i asylärenden.

¹⁵ Musings on Iraq, Mosul Campaign Day 12, 2016-10-28 (Lifos fokusland Irak).

2.3.2. Kirkuk och Anbar

I provinsen Kirkuk har stridigheterna i delar av provinsen fortgått med i princip oförminskad styrka sedan 2014. De kurdiska Peshmergastyrkorna har tillsammans med regeringsstyrkor lyckats återerövra en del av de turkmenska och arabiska byar som erövrades av IS under 2014. IS har dock fortsatt kontroll över delar av provinsen. Gruppens våld mot etniska minoriteter ökar, bland annat utförs attacker mot byar befolkade av minoritetsgrupper. Områden under IS kontroll är svårt drabbade då stridigheter fortsätter mellan IS och irakiska styrkor stödda av PMU och Peshmergan.

I staden Kirkuk har situationen varit förhållandevis stabil under 2016. Den 21 oktober 2016 genomförde dock IS en rad samordnade attacker mot bland annat myndighetsbyggnader i utkanten av staden. Attackerna ledde till eldstrider mellan IS-anknutna element och kurdiska styrkor. Det har rapporterats om drygt 50 dödsoffer, bland dem ett flertal civila. Säkerhetsläget i Kirkuk stad får därmed betraktas som spänt och skört. Därutöver har staden präglats av etniska spänningar; framförallt mellan kurder och arabier. Araber, i synnerhet sunnimuslimer, blir ofta föremål för trakasserier och diskriminering.

I provinsen Anbar har IS förlorat en stor del av det område man tidigare kontrollerade. Irakiska regeringsstyrkor har med stöd av både sunni- och shiamiliser lyckats ta kontroll över städerna Ramadi och Fallujah. Även vid strategiska vägar och mindre städer i de västliga delarna av provinsen har IS förlorat kontroll.¹⁶ Stridigheterna i provinsen har ändå varit omfattande under 2016 och situationen får anses skör och oförutsägbar. Risken är stor för att de kvarvarande IS-cellerna, liksom i Kirkuk, kommer att intensifiera attackerna och våldshandlingarna mot både civila och myndighetsanknutna mål. Även om internflyktingar har börjat återvända till Anbar är den humanitära situationen för befolkningen mycket svår. I områden där säkerhetsstyrkorna har tagit kontrollen rapporteras om övergrepp från shiamiliser gentemot sunnibefolkningen.

I de områden i provinserna där IS har territoriell kontroll är situationen, liksom i provinsen Nineva, mycket svår.

I provinserna Kirkuk och Anbar får det anses råda en inre väpnad konflikt i utlänningslagens mening. Stridigheter med inslag av urskillningslöst våld har förekommit och förekommer i delar av provinserna, men inte generellt i alla delar av sådan intensitet att alla och envar riskerar att drabbas. Eftersom säkerhetsläget och våldsnivån varierar mycket inom och mellan provinserna, måste en individuell prövning av den sökandes utsatthet göras mot den sökandes hemort i enlighet med Elgafaji-domens kriterier.

¹⁶ ISW, Iraq situation report: October 12-17 2016, Iraq control of terrain map: October 7, 2016, ISIS Sanctuary: October 17, 2016 (Lifos Fokusland Irak).

Detta innebär att när säkerhetsläget är allvarligt utifrån aktuell landinformation behöver inte den individuella risken vara så hög. Vid bedömningen av en sökandes utsatthet måste därutöver beaktas att det för närvarande kan finnas säkerhetsrisker i samband med resor inom och mellan provinserna.¹⁷ Den som vid en individuell prövning bedöms vara skyddsbehövande på grund av säkerhetsläget uppfyller kriterierna i artikel 15 c skyddsgrundsdirektivet och 4 kap. 2 § första stycket 1 andra ledet utlänningslagen.

I områden där IS har kontroll får det anses att konfliktnivån i kombination med den stora utsattheten för civilbefolkningen, medför att i huvudsak alla och envar som återvänder dit löper en individuell risk att utsättas för sådan behandling som anges i artikel 3 Europakonventionen och artikel 15 b i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet. Kriterierna för alternativt skyddsbehov enligt 4 kap. 2 § första stycket 1 första ledet utlänningslagen är därför uppfyllda i ett sådant ärende. Vid bedömningen måste aktuell och relevant landinformation beaktas.¹⁸

2.3.3. Staden Bagdad och provinserna Bagdad, Diyala och Salah al-Din

I staden Bagdad har säkerhetsläget främst präglats av bombattacker, men också raket- och granatattacker samt skjutningar och kidnappningar. Det s.k. Bagdadbältet omfattar områdena nordväst, nordost, sydost och sydväst om huvudstaden. Det är från dessa områden IS har infiltrerat staden Bagdad och oroligheter blossar upp med jämna mellanrum, framförallt i gränsområdena mot andra provinser. IS har på senare tid intensifierat sina attacker mot staden Bagdad och attackerna under maj och juni 2016 har varit omfattande och samordnade. Våldet riktas mot säkerhetssektorn men även mot civilbefolkningen. Det är i huvudsak fråga om frekventa och välkoordinerade attacker mot olika, framförallt shiadominerade, områden. Dessa attacker triggar igång hämndreaktioner mot sunnibefolkningen.

Irakiska styrkor, med stöd av Peshmergan och PMU, drev ut IS ur provinsen Diyala i början av 2015. Ett nätverk av motståndsfickor finns dock kvar. De direkta striderna har således upphört, med undantag för några enstaka väpnade konfrontationer mot IS-celler i nordöstra Baquba. I övrigt har sporadiska bombattacker, under våren 2016 med något högre intensitet, riktats mot shiamuslimska mål. Detta resulterar i vedergällning mot sunnimuslimska mål. De etnisk-religiösa spänningarna är stora. En stor mängd internflyktingar har på senare tid återvänt till sina hemorter.

¹⁷ SR 29/2016, Rättsligt ställningstagande angående bedömning av säker resväg i asylärenden.

¹⁸ För uppdaterad information om territoriell kontroll i Irak, se ISW på Lifos Fokusland Irak under rubrik ”Lägsuppdatering”

Provinsen Salah al-Din har i princip återerövrats från IS av säkerhetsstyrkor och PMU. I delar av provinsen finns dock fortsatt aktiva IS-celler. Strider och säkerhetsincidenter förekommer i form av skjutningar och sporadiska självmords- och bombattacker. Under våren 2016 har IS-celler åter infiltrerat andra städer såsom Tikrit, vilket fört med sig bombattacker och våldsamma sammandrabbningar. Även shiamiliser och Peshmerga har drabbat samman. Salah al-Din är den provins som har högst antal hemvändande internflyktingar.

Säkerhetsläget i provinserna Bagdad (inklusive staden Bagdad), Diyala och Salah al-Din är inte lika allvarligt som i Nineva. IS har drivits bort från de områden där gruppen tidigare haft territoriell kontroll. Det får ändå anses pågå väpnade konfrontationer i provinserna i den meningen att IS, utifrån celler och motståndsfickor, genomför välkoordinerade och välplanerade attacker gentemot både militära och civila mål. Detta är särskilt fallet i Bagdad och Diyala. Attackerna från IS resulterar i vedergällningsattacker mot sunnimuslimska mål. Det våld som den väpnade konfrontationen medför drabbar civila urskillningslöst. Antalet internflyktingar från provinserna är högt.

Bedömningen är att den rådande situationen i dessa provinser bör betraktas som en inre väpnad konflikt i utlänningslagens mening. Stridshandlingar som genererar urskillningslöst våld förekommer i delar av dessa provinser, men inte i någon del av sådan intensitet att alla och envar riskerar att drabbas.¹⁹ Eftersom säkerhetsläget och våldsnivån varierar mycket mellan och inom de olika provinserna, måste en individuell prövning av den sökandes utsatthet göras mot sökandens hemort i enlighet med Elgafaji-domens kriterier. Detta innebär att när säkerhetsläget är allvarligt utifrån aktuell landinformation behöver inte den individuella risken vara så hög. Vid bedömningen av en sökandes utsatthet måste därutöver beaktas att det för närvarande kan finnas säkerhetsrisker i samband med resor inom och mellan provinserna.²⁰ Den som vid en individuell prövning bedöms vara skyddsbehövande på grund av säkerhetsläget uppfyller kriterierna i artikel 15 c skyddsgrundsdirektivet och 4 kap. 2 § första stycket 1 andra ledet utlänningslagen.

2.3.4. De södra provinserna – Babil, Kerbala, Najaf, al-Muthanna, Thi Qar, Maysan, al-Qadisiyya, Wasit och Basra

Enstaka bombattacker från IS har skett i Babil och Kerbala. I samtliga av de södra provinserna förekommer oroligheter kopplade till kriminella gäng och stamdispyter.²¹ Det finns tecken på att säkerhetssituationen gradvis har försämrats under 2016. Detta gäller särskilt i de nordliga av de södra provinserna. I andra provinser verkar säkerhetsläget vara relativt stabilt.

¹⁹ Jfr Europadomstolens dom den 23 augusti 2016 i målet *J.K. and others mot Sverige*, ansökan nr 59166/12, 2016-08-23 (Lifos 38293).

²⁰ SR 29/2016, Rättsligt ställningstagande angående bedömning av säker resväg i asylärenden.

²¹ Lifos 38106, Landinfo och Lifos 34576, Storbritannien, Home Office, Country information and guidance, Iraq: Security situation in Baghdad, the south and the Kurdistan Region of Iraq (KRI), 2016-08-19.

I en del provinser har shiamiliser stort inflytande. I provinsen Basra är detta särskilt påtagligt vilket medför att en del sunnimuslimer, i synnerhet unga män, kan vara utsatta p.g.a. misstanke för samröre med IS.²²

Även om det finns viss IS-aktivitet i framförallt provinserna närmast Bagdad, är bedömningen att säkerhetsläget inte bör definieras som en väpnad konflikt i utlänningslagens mening i någon av de södra provinserna. Med anledning av den politiska instabiliteten och det osäkra läget i provinserna bör dock situationen i denna del av landet betecknas som andra svåra motsättningar i enlighet med 4 kap. 2 a § första stycket 1 andra ledet utlänningslagen.

Vid den individuella prövningen är det viktigt att beakta att säkerhetsläget kan skilja sig markant åt mellan exempelvis de norra delarna av Babil och de sydvästra provinserna. Aktuell och relevant landinformation avseende situationen på den sökandes hemort får därmed stor betydelse vid bedömningen av en sökandes skyddsbehov. Vid den individuella bedömningen av skyddsbehovet ska det vara sannolikt att den sökande har välgrundad fruktan för att utsättas för allvarliga övergrepp. Det krävs ett orsakssamband mellan de övergrepp som personen riskerar att utsättas för och de svåra motsättningarna.²³

Under den tid som den tidsbegränsade lagen gäller ska övriga skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 a § utlänningslagen inte beviljas uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen. Det innebär därmed även att bestämmelsen i 4 kap. 3 a § andra stycket utlänningslagen om övrig skyddsstatusförklaring inte ska tillämpas, se 3, 4 och 16 §§ i den tidsbegränsade lagen. Av detta följer att skyddsskäl som tidigare bedömdes grunda rätt till uppehållstillstånd enligt regeln i 4 kap. 2 a § utlänningslagen om övrig skyddsbehövande, inte längre gör det i ärenden där den tidsbegränsade lagen är tillämplig.

2.3.5. KRI

I KRI, provinserna Erbil, Suleymaniya och Dohuk, är säkerhetsläget fortsatt i huvudsak stabilt. Något enstaka angrepp från IS gentemot Peshmergastyrkor har rapporterats från Erbil. Därtill enstaka flygangrepp från Turkiet gentemot PKK-element. Den stora mängden internflyktingar i KRI innebär en stor påfrestning för regionen och har medfört spänningar mellan internflyktingarna och lokalbefolkningen.

Säkerhetsläget i KRI bedöms varken utgöra en inre väpnad konflikt eller andra svåra motsättningar enligt utlänningslagen.

²² Lifos 38106, Landinfo.

²³ Prop. 2004/05:170 s. 274, prop. 2009/10:31 s. 115 ff. samt SR 30/2016.

2.4. Myndighetsskydd

För att det ska kunna bli aktuellt att hänvisa till myndighetsskydd måste det erbjudna myndighetsskyddet vara godtagbart. Begreppet ”godtagbart” myndighetsskydd innebär att staten ifråga ska vidta rimliga åtgärder för att förhindra att en person förföljs eller lider allvarlig skada.²⁴

I de senaste årens mest konfliktdrabbade provinser, Anbar, Nineva, Salah al-Din, Diyala och Kirkuk finns det i nuläget inget godtagbart myndighetsskydd.

Det finns ett rättssystem i Bagdad och de södra provinserna som fungerar i vissa fall. Det finns dock brister i dess kapacitet och rättrådighet.²⁵ Bristerna i systemet har ökat de senaste åren, i takt med det försämrade säkerhetsläget i landet.²⁶

Om den sökande tillhör en minoritetsgrupp eller en på annat sätt utsatt grupp och som sådan är särskilt utsatt vid ett återvändande, finns det i nuläget inget fungerande myndighetsskydd. För en sunnimuslim får det mot den bakgrunden anse saknas ett godtagbart myndighetsskydd i Bagdad.²⁷

I KRI får det som utgångspunkt anses finnas ett godtagbart myndighetsskydd. En bedömning måste göras i det enskilda ärendet. Avseende skydd mot hedersvåld kan skyddet, beroende på de anförda omständigheterna i ett enskilt ärende, i vissa fall vara begränsat.²⁸

2.5. Internflykt

Utöver annan refererad landinformation, är det [Lifos Temarapport, Irak internflykt - aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser](#) (lifos 38448) som ligger till grund för bedömningen.

I varje ärende där det konstaterats ett skyddsbehov måste det utredas och bedömas om det finns ett internt flyktalternativ; dvs. om det finns möjlighet för den sökande att resa till ett aktuellt område, om personen kan få tillträde dit och om personen kan bosätta sig där.

²⁴ SR 22/2016, Rättsligt ställningstagande angående vad som utgör ett godtagbart myndighetsskydd och förutsättningar för omedelbar verkställighet med hänvisning till befintligt myndighetsskydd.

²⁵ Lifos 32331, Migrationsverket/Landinfo, Iraq: Rule of law in the security and legal system, 2014-05-08.

²⁶ Lifos 37046, US Department of State, Country reports on human rights practices for 2015: Iraq, 2016-04-13, avsnitt *Role of the police and security apparatus*.

²⁷ *J.K. and others mot Sverige*, 118-121 (Lifos 38293).

²⁸ Lifos 38318, Kanada, Immigration and refugee board. IRB, honor-based violence in the Kurdistan region; state protection and support services available to victims, 2016-02-15.

Om en sådan möjlighet finns får man bedöma om det aktuella området utgör ett *relevant* internt flyktalternativ; dvs. om det finns ett effektivt skydd för personen i det aktuella området. Om så är fallet får det bedömas om det aktuella området utgör ett *rimligt* internt flyktalternativ; dvs. att den sökande inte möts av alltför svåra humanitära förhållanden på orten. Det är Migrationsverket som ska identifiera den ort som kan utgöra ett internt flyktalternativ för den sökande.²⁹ Resvägen till internflyktsalternativet måste vara säker.³⁰

2.5.1. Allmänt om internflykt i Irak

I september 2016 fanns det över 3 miljoner internflyktingar i Irak. 15 procent av internflyktingarna vistas i läger. Majoriteten, 66 procent, bor hos värdfamiljer eller hyr bostad. I vissa fall finns det ett så kallat sponsorkrav för att resa in i och bosätta sig i en annan provins än den där man är hemmahörande. Vad sponsorkravet de facto innebär och vem som kan vara sponsor kan skilja sig åt mellan olika provinser och över tid.³¹

Irak är ett land där det pågår en inre väpnad konflikt i ett antal provinser. Säkerhetsläget skiljer sig dock åt mellan landets provinser. Detta måste beaktas när frågan om det finns ett relevant internt flyktalternativ uppkommer. Den humanitära situationen i hela landet har stadigt försämrats allteftersom konflikten i landet fortskridit.³²

Konsekvenserna av den inledda offensiven för att återta Mosul från IS är svåra att överblicka. Troligtvis blir det en utdragen operation som kommer att generera ett svårt lidande och stora umbäranden för civilbefolkningen. En än större våg av internflyktingar i närliggande provinser kan skapa ytterligare stora påfrestningar i samhället. Detta kan komma att medföra att provinser inför fler restriktioner vad gäller mottagandet av internflyktingar.

Vad som här följer om internflykt bygger på nu aktuell landinformation och kan snart komma att bli inaktuellt i vissa delar beroende på händelseutvecklingen. Om den landinformation som är aktuell och relevant vid beslutstillfället exempelvis talar om begränsningar och ett utökat sponsorkrav för inresa i vissa provinser, måste detta beaktas i det enskilda ärendet.

Generellt gäller att kvinnor utan manligt nätverk på internflyktsorten eller barn utan vårdnadshavare inte bör hänvisas till ett internt flyktalternativ i Irak.

²⁹ MIG 2009:4.

³⁰ SR 29/2016, Rättsligt ställningstagande angående bedömning av säker resväg i asylärenden.

³¹ För mer information om sponsorkravet i Irak, se Lifos 36074, Norge, Landinfo, Irak: Sponsorordning för internflyktingar som önskar å bosätta sig i Bagdad.

³² Lifos 37716, Storbritannien. Home Office. Country information and guidance; humanitarian situation, 2016-08-19.

Detta då de befinner sig i en särskilt utsatt situation som internflyktingar, bland annat pga. svårigheterna med att ordna med sin försörjning.

2.5.2. Identifiering av områden/orter som kan utgöra ett internt flyktalternativ

Provinsen Nineva kan inte utgöra ett relevant internt flyktalternativ. Se avsnitt 2.3.1.

Inte heller provinserna Anbar, Salah al-Din, Diyala och Kirkuk kan utgöra relevanta interna flyktalternativ. Detta dels på grund av att provinserna är och har varit konfliktdrabbade och säkerhetsläget fortsatt är mycket problematiskt i stora delar och dels då avsaknaden av internationella flygplatser i dessa provinser innebär att en person kan hänvisas till resor genom konfliktområden och områden där IS har kontroll eller stöd.

Internflykt bör i första hand bli aktuellt till Erbil och Suleymania i KRI, städerna Basra och Najaf i södra Irak samt Bagdad. Till dessa städer går det internationellt flyg. Det är fråga om större städer där det torde finnas större möjligheter till arbete samt tillhandahållande av grundläggande service.³³

Denna uppräknings utesluter inte att det i ett enskilt ärende kan gå att identifiera någon annan ort som kan utgöra ett möjligt internt flyktalternativ. Det kan vara fråga om att anknytning till aktuell ort finns i form av exempelvis nätverk eller tidigare vistelse. Utifrån aktuell och relevant landinformation får det bedömas om aktuell ort utgör ett relevant och rimligt internt flyktalternativ. Bevisbördan ligger på Migrationsverket.

2.5.3. KRI

Regionen har tagit emot en stor mängd internflyktingar. Något generellt sponsorkrav upprätthålls inte för närvarande, men restriktioner förekommer periodvis ändå. De drabbar framförallt arabiska internflyktingar, och mer sällan minoriteter såsom kristna och kurder. Inresa via flygplatserna i Erbil och Suleymania tillåts generellt.

Vad gäller möjlighet till bosättning tycks det finnas betydande svårigheter för i synnerhet sunnimuslimska män. Restriktivitet råder vad gäller utfärdande av uppehållstillstånd. Därtill riskerar personer inom denna kategori som har fått uppehållstillstånd att tillståndet inte förnyas.³⁴ Det finns anledning att anta att en utdragen offensiv mot Mosul som leder till en stor mängd internflyktingar, kommer att leda till ytterligare restriktivitet i detta avseende från kurdiska myndigheters sida. Mot denna bakgrund bedöms inte KRI utgöra ett möjligt internt flyktalternativ för

³³ Jfr Lifos 24828, UNHCR, Guidelines on International Protection: "Internal flight or relocation alternative" within the context of Article 1 A (2) of the 1951 Convention and/or 1967 protocol relating to the status of refugees, 2003-07-23, avsnitt 29.

³⁴ Lifos 37269, Norge. Landinfo, Irak: Internflyktingar og syriske flyktinger i Kurdistanregionen (KRI), 2016-05-04.

sunnimuslimska män. För familjer där en sunnimuslimsk man ingår, bör internflykt till KRI inte tillämpas för någon i familjen.

I dagsläget tycks det också som att KRI är restriktiva med att ge kurder från något av de omstridda områdena i provinserna Nineva, Kirkuk, Anbar, Salah al-Din och Diyala tillstånd för bosättning i regionen.³⁵ För kurder från någon av dessa provinser utgör därmed KRI inte ett möjligt internt flyktalternativ.

För övriga grupper utgör KRI som utgångspunkt ett möjligt internt flyktalternativ. En individuell bedömning måste göras av om ett sådant internt flyktalternativ är relevant.

2.5.4. Bagdad

Även om det råder inre väpnad konflikt i Bagdad, är det fråga om en stor stad. Risken att drabbas av det urskillningslösa våldet får anses förhållandevis låg.

Minoritetsgrupper såsom kristna, palestinier, yezidier, mandéer och shabaker har en utsatt situation i Bagdad. Vid en internflyktssituation föreligger en än större utsatthet. Ett internt flyktalternativ till Bagdad för en person från någon av dessa grupper är därför inte relevant.

En irakisk medborgare kan i normalfallet resa in till Bagdad via flygplatsen.³⁶ Däremot finns ett sponsorkrav för en sunnimuslim som vill registrera sig för bosättning i Bagdad om han eller hon varit utanför landet och inte sedan tidigare är registrerad där. Därmed utgör Bagdad inte ett möjligt internt flyktalternativ för sunnimuslimer som saknar sponsor, då dessa saknar möjlighet till bosättning.³⁷

För shiamuslimer utgör Bagdad ett möjligt internt flyktalternativ. Det finns möjlighet att resa in via Bagdad flygplats. Något sponsorkrav för bosättning finns inte.

En individuell bedömning får göras i varje ärende av om Bagdad utgör ett relevant internt flyktalternativ för den enskilde.

³⁵ Lifos XXXXX, Migrationsverket, Lifos Temarapport. Irak internflykt – aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser (version 2.0.), 2016-11-01, avsnitt 4.1.

³⁶ Lifos 38107, Norge. Landinfo, Irak: Innreise via Bagdad internasjonale flyplass (BIAP) for irakiske borgere, 2016-09-13.

³⁷ Lifos 38448, Migrationsverket, Lifos Temarapport. Irak internflykt – aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser (version 2.0.), 2016-11-11, avsnitt 4.4.

2.5.5. Basra och Najaf

Basra har i dagsläget inte något sponsorkrav. Internflykt är möjligt till denna provins för både shiiter och sunniter. För sunniter tycks det dock finnas risk för att hamna i läger och utsättas för trakasserier.³⁸ Mot den bakgrunden görs bedömningen att förekomsten av ett nätverk, exempelvis med anledning av tidigare bosättning/vistelse eller anknytning genom släkt eller andra kontakter, bör vara en förutsättning för att Basra ska kunna utgöra ett internt flyktalternativ för en sunnit.

Najaf har sponsorkrav. Om det finns en sponsor utgör staden ett möjligt internt flyktalternativ.

Religiösa minoriteter har en utsatt situation i hela Irak. För kristna och mandéer har en del förbättringar skett vad gäller säkerheten i de södra provinserna. Om det finns ett nätverk för en kristen eller en mandé, exempelvis med anledning av tidigare bosättning/vistelse eller anknytning genom släkt eller andra kontakter, kan såväl Basra som Najaf utgöra ett internt flyktalternativ.

En individuell bedömning får göras i varje ärende av om Basra eller Najaf utgör ett relevant internt flyktalternativ för den enskilde.

2.5.6. Rimligheten av ett internt flyktalternativ

Om ett internt flyktalternativ är möjligt och relevant måste även rimligheten bedömas. Rimligheten av internflykt är knuten till den enskildes individuella förutsättningar. En bedömning måste ske i varje enskilt ärende. Det krävs inte att det finns arbete för alla som återvänder, men rätten att skaffa sig arbete måste finnas. Den sökandes möjligheter att bosätta sig på en ny ort, där han eller hon saknar socialt nätverk ska beaktas.

Omständigheter som kön, ålder och hälsa har betydelse.³⁹ Den sökandes möjligheter att bosätta sig med sin familj på internflyktsorten ska också vägas in.⁴⁰ Skulle den sökande mötas av otillbörliga umbäranden ur humanitär synvinkel är det inte rimligt att hänvisa till ett internt flyktalternativ.⁴¹

Internflykt till KRI, Bagdad, Basra eller Najaf kan vara rimligt för en arbetsför man eller en familj där det finns en arbetsför man.

³⁸ Utöver Lifos 38448, se Lifos 37636, Norge. Landinfo, Irak: Situationen för sunnimuslimer i Basra, 2016-09-12.

³⁹ MIG 2007:33 II och MIG 2008:20.

⁴⁰ MIG 2010:10.

⁴¹ Se även Lifos 24828, UNHCR, Guidelines on International Protection: "Internal flight or relocation alternative" within the context of Article 1 A (2) of the 1951 Convention and/or 1967 protocol relating to the status of refugees, 2003-07-23, avsnitt C.

Risken att hamna i interflyktingläger måste bedömas utifrån de individuella omständigheterna jämte aktuell och relevant landinformation.⁴² Vid denna bedömning bör bland annat nätverk på orten, utbildning, hälsa, språkkunskaper och ekonomi vägas in.⁴³ Av aktuell landinformation framgår att det är en förhållandevis liten andel av internflyktingarna som hamnar i läger.⁴⁴

2.6. Uteslutande/exklusion

Om ett skyddsbehov har konstaterats, måste det utredas och bedömas om den sökande ska uteslutas från att anses som flykting eller annan skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 b-c §§ utlänningslagen.⁴⁵ I princip alla stridande parter i konflikten i Irak kan ha gjort sig skyldiga till brott som kan ligga till grund för exklusion.⁴⁶

Personer som tidigare haft en position inom Saddam Husseins Baathparti eller arbetat inom militären, polisen eller säkerhetstjänsten måste också utredas noga.⁴⁷

2.7. Återvändande

Om det saknas skyddsskäl och det inte heller finns annan grund för uppehållstillstånd ska den sökande som utgångspunkt återvända till hemlandet självant.⁴⁸

För statslösa palestinier kan det vara svårt att återvända. Aktuell landinformation ger dock inte stöd för att det generellt föreligger ett praktiskt verkställighetshinder i dessa ärenden.⁴⁹

⁴² Av Lifos 38448 framgår i avsnitt 3.1.statistik från International Organization for Migration (IOM). För uppdaterad information, se IOM Displacement tracking matrix (Lifos fokusland Irak).

⁴³ Avseende situationen för internflyktingar i KRI, se Lifos 37269, Norge. Landinfo, avsnitt 2.7-2.12.

⁴⁴ Se bl.a. Lifos 37462, UNHCR, Relevant COI for assessments on the availability of an internal flight or relocation alternative (IFA/IRA) in Baghdad for Sunni Arabs from ISIS-held areas, 2016-05-02 och Lifos 37463, UNHCR, Relevant COI for assessments on the availability of an internal flight or relocation alternative (IFA/IRA) for Yazidis in the Kurdistan Region of Iraq (KR-I), 2016-03-01.

⁴⁵ MIG 2011:24, MIG 2012:14 och Lifos 24804, UNHCR Guidelines on international protection: Application of the exclusion clauses: Article 1 F of the 1951 Convention relating to the status of refugees.

⁴⁶ Lifos 33475, UNHCR, UNHCR position on returns to Iraq (violations of international human rights and humanitarian law; displacement; civilian casualties; humanitarian situation), 2014-10-31; Lifos 38343, Amnesty International, Punished for Daesh's crimes: Displaced Iraqis abused by militias and government forces, 2016-10-18.

⁴⁷ Jfr MIG 20011:24 och MIG 2012:14.

⁴⁸ MIG 2007:46 och MIG 2008:38.

⁴⁹ Lifos 35734, Migrationsverket, temarapport: Palestinier i Bagdad, 2015-09-18.

För barn utan vårdnadshavare har Migrationsverket ett ansvar för att utreda och pröva förutsättningarna för ett ordnat mottagande. Det föreligger verkställighetshinder enligt 12 kap. 3 a § utlänningslagen för det fall en familjemedlem, en förmyndare eller en väl lämpad mottagningsenhet inte kan ta emot barnet.⁵⁰

2.8. Ny omständighet

Förändringar avseende säkerhetsläget i Irak och landinformation som ger stöd för ändrade regler eller restriktioner gällande internflykt, kan utgöra sådana nya omständigheter som ska beaktas vid en prövning av verkställighetshinder enligt 12 kap. 18-19 §§ utlänningslagen.

Detta rättsliga ställningstagande har beslutats av undertecknad rättschef efter föredragning av rättsliga experten
Ställningstagandet ersätter RCI 16/2014 som härmed upphävs.

Rättschef

⁵⁰ SR 25/2016, Rättsligt ställningstagande angående praktiska verkställighetshinder och SR 26/2016, Rättsligt ställningstagande angående verkställighet av beslut som rör ensamkommande barn.